

Стала економіка

УДК 338.2:327

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17101798>

Інноваційні стратегії економічного відновлення країн в умовах сучасних геополітичних викликів

Залізнюк Вікторія Петрівна,

д. н. держ. упр., професор, завідувач кафедри публічного управління та
адміністрування, Державний торговельно-економічний університет, м. Київ,
Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7014-0207>

Прийнято: 24.08.2025 | Опубліковано: 11.09.2025

Анотація: Сучасні глобальні трансформації, зумовлені геополітичними викликами, енергетичною нестабільністю, військовими конфліктами й економічними кризами, створюють складні умови для розвитку національних економік. Пошук ефективних стратегій економічного відновлення стає критично важливим для забезпечення стійкості держав, підвищення конкурентоспроможності й адаптації до глобальних ризиків. Особливо актуальним є дослідження можливостей використання інноваційних підходів у відновленні економік різних груп країн. **Мета.** Метою статті є аналіз впливу сучасних геополітичних викликів на економічну динаміку держав і виявлення ефективних інноваційних стратегій відновлення економік у різних географічних та економічних контекстах. **Методи.** У роботі застосовано комплекс економіко-аналітичних і порівняльних методів, включаючи системний і порівняльний аналіз стратегій розвитку країн різного рівня економічного розвитку, а також аналіз практичних кейсів із використанням відкритих статистичних даних та інформації міжнародних організацій.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Результати. Дослідження показало, що розвинені країни (США, ЄС, Японія) реалізують стратегії диверсифікації енергетичних ресурсів, стимулювання інновацій та локалізації критичних виробництв. Країни, що розвиваються, переорієнтовують зовнішньоекономічні зв'язки на регіональні ринки, а держави, постраждалі від конфліктів, поєднують міжнародну допомогу, структурні реформи та цифрові технології для відновлення економічної активності. Виявлено, що такі підходи формують «вікно можливостей» для інноваційних стратегій відновлення, поєднуючи технологічні, екологічні та інституційні інструменти. **Висновки.** Комплексне використання інноваційних технологій, зеленої трансформації та інституційної модернізації дозволяє державам перетворювати кризові фактори на механізми зростання, підвищувати ефективність управління ресурсами і формувати конкурентні переваги в умовах глобальної нестабільності. Результати дослідження можуть слугувати практичною основою для формування державної політики економічного відновлення та стратегій підвищення стійкості економіки до сучасних геополітичних ризиків.

Ключові слова: геополітичні виклики, цифровізація, зелена економіка, інституційна модернізація, інновації, структурні реформи, стратегії, глобальні ризики.

Innovative strategies for economic recovery of countries in the face of modern geopolitical challenges

Viktoriia Zalizniuk,

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, The Head of Public Administration Department, State University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7014-0207>

Abstract: Modern global transformations, caused by geopolitical challenges, energy instability, military conflicts and economic crises, create difficult conditions for the development of national economies. The search for effective strategies for economic recovery is becoming critically important for ensuring the stability of states, increasing competitiveness and adapting to global risks. Particularly relevant is the study of the possibilities of using innovative approaches in the recovery of the economies of different groups of countries. **Purpose.** The purpose of the article is to analyze the impact of modern geopolitical challenges on the economic dynamics of states and identify effective innovative strategies for the recovery of economies in different geographical and economic contexts. **Methods.** The work uses a complex of economic-analytical and comparative methods, including system analysis, comparative analysis of development strategies of countries with different levels of economic development, as well as analysis of practical cases using open statistical data and information from international organizations. **Results.** The study showed that developed countries (USA, EU, Japan) implement strategies for diversifying energy resources, stimulating innovation and localizing critical industries. Developing countries are reorienting their foreign economic relations to regional markets, and conflict-affected states are combining international assistance, structural reforms, and digital technologies to restore economic activity. It has been found that such approaches form a “window of opportunity” for innovative recovery strategies, combining technological, environmental, and institutional tools. **Conclusions.** The integrated use of innovative technologies, green transformation, and institutional modernization allows states to transform crisis factors into growth mechanisms, increase the efficiency of resource management, and create competitive advantages in the face of global instability. The results of the study can serve as a practical basis for the formation of state policies for economic recovery and strategies for increasing the resilience of the economy to modern geopolitical risks.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Keywords: *geopolitical challenges, digitalization, green economy, institutional modernization, innovations, structural reforms, strategies, global risks.*

Постановка проблеми. Сучасна світова економіка переживає період глибоких трансформацій, спричинених комплексом глобальних і регіональних чинників. Геополітична нестабільність, військові конфлікти, торговельні війни, а також наслідки пандемії COVID-19 істотно змінили траєкторії розвитку національних економік. У таких умовах традиційні підходи до стимулювання економічного зростання та відновлення виявилися недостатніми для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності країн на міжнародній арені.

Зростаюча невизначеність глобального середовища та ускладнення системи міжнародних економічних відносин зумовлюють необхідність пошуку нових стратегій, заснованих на інноваціях, цифрових технологіях і зміцненні інституційної спроможності держав. Проблема полягає в тому, що більшість країн, особливо тих, що розвиваються або постраждали від воєнних дій та санкційних обмежень, стикаються з викликом відновлення економіки в умовах дефіциту ресурсів і високих ризиків.

Таким чином, актуальним стає дослідження інноваційних стратегій економічного відновлення, здатних поєднати адаптацію до геополітичних викликів із одночасним забезпеченням сталого розвитку. Це завдання потребує комплексного підходу, який включає аналіз світового досвіду, оцінку національних можливостей і формування ефективних моделей взаємодії держави, бізнесу та суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження підтверджують, що геополітичні виклики та військові конфлікти безпосередньо впливають на економічну динаміку і формують нові вимоги до стратегій розвитку держав. Так, О. Гетманенко доводить, що економіка країн,

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

які потрапляють у зону конфліктів, зазнає суттєвих трансформацій у виробничих ланцюгах, фінансових потоках і зовнішньоекономічних зв'язках, що вимагає швидкого впровадження адаптивних та інноваційних підходів для стабілізації економіки [1].

Водночас Н. Кравчук акцентує увагу на тому, що геополітична та гео економічна фрагментація світу створює нові ризики і одночасно відкриває простір для інноваційних стратегій, які дозволяють державам не лише адаптуватися до змін, але і зміцнювати власні конкурентні позиції в умовах глобальної нестабільності [2]. Подібні висновки підтверджують і аналітичні матеріали щодо перспектив інтеграції України до ЄС, які вказують на необхідність поєднання внутрішніх реформ і міжнародної співпраці для забезпечення стабільності та економічного зростання.

Дослідження Т. Ярового підкреслюють практичне значення інновацій у державному управлінні для регіонального розвитку, а саме використання цифрових технологій, оптимізація адміністративних процесів і формування прозорих механізмів взаємодії між центром та регіонами стає ключовим фактором прискорення відновлення економіки [3]. Аналогічної думки дотримуються М. Андрієнко [4] та П. Гаман [5], відзначаючи, що глобалізаційні процеси диктують потребу у вдосконаленні державного управління, стимулюючи інтеграцію новітніх інструментів планування та оцінювання ефективності економічних і соціальних програм.

Особливу увагу приділено питанню стійкості державних інститутів у статті В. Суворова [6]. Автор наголошує, що трансформація багаторівневого управління у відповідності до глобальних стратегій ЄС і застосування механізмів протидії гібридним загрозам дозволяє підвищити адаптивність національної економіки, зміцнити соціально-політичну стабільність та створити основу для ефективного реагування на зовнішні шоки.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

На думку К. Гоес та Е. Беккерс, країни, які переживають геополітичну нестабільність, стикаються зі зниженням ефективності зовнішньоекономічної діяльності та уповільненням інноваційного розвитку. Водночас, упровадження стратегій диверсифікації ринків і технологічних трансформацій дозволяє значно пом'якшити негативні наслідки конфліктів, що вказує на важливість комплексного підходу до управління ризиками [7]. У свою чергу, В. Луо, С. Канг та Кю. Ді продемонстрували, що перебудова глобальних ланцюгів постачання в умовах трьох паралельних криз суттєво знижує вразливість економіки США та Китаю. Їхні результати свідчать, що адаптація логістичних моделей і використання цифрових інструментів дозволяють країнам зберігати продуктивність та мінімізувати втрати у виробництві, що є критичним фактором економічного відновлення [8].

Ефективне поєднання державних стимулів і технологічних інновацій сприяє суттєвому зростанню конкурентоспроможності держав на міжнародній арені, як стверджує К. Пенна. Отримані ним результати свідчать, що економіки, які активно впроваджують інноваційні програми, демонструють значне прискорення зростання валового внутрішнього продукту та підвищення продуктивності в науково-технічній сфері [9]. На тлі новітніх трансформацій цікавим є дослідження К. Чакуа, який підкреслив, що політики інновацій у складних економічних умовах дозволяють країнам швидше відновлюватися після криз, оскільки системна підтримка підприємництва та наукових ініціатив значно підвищує ефективність використання ресурсів. Згідно з результатами дослідження, держави, які інтегрують комплексні інноваційні стратегії, показують вищу стійкість до зовнішніх шоків і краще адаптують економіку до нових викликів [10].

Актуальними в контексті даного дослідження є висновки Х. Ян, згідно яких глобальні геополітичні ризики безпосередньо обмежують відкритість торгівлі та впливають на економічну інтеграцію. Дослідження демонструє, що

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

країни з високим рівнем ризиків змушені шукати нові канали співпраці і активно впроваджувати механізми диверсифікації торгівлі, що прямо впливає на їх економічну стабільність [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Узагальнення наявних досліджень свідчить, що сучасна наукова література здебільшого зосереджена на окремих аспектах кризових явищ, таких як військові конфлікти, економічні санкції, регіональна та геополітична нестабільність, а також вплив глобалізаційних процесів на державне управління. Проте відсутні системні аналізи, які б інтегрували ці чинники в єдину модель економічного відновлення, яка враховувала би комплексний вплив зовнішніх і внутрішніх ризиків на національні економіки. Недостатньо розкритим також залишається питання поєднання сучасних технологічних інновацій, таких як цифровізація і застосування штучного інтелекту, з екологічною трансформацією та інституційною модернізацією. Водночас саме таке комплексне поєднання є ключовим для формування ефективних стратегій стійкого економічного розвитку та забезпечення конкурентних переваг у довгостроковій перспективі. Виявлена прогалина в науковому масиві підкреслює необхідність проведення дослідження, яке б не лише систематизувало існуючі підходи, але і запропонувало практично орієнтовані механізми інноваційного економічного відновлення країн у сучасних геополітичних умовах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо формування та реалізації інноваційних стратегій економічного відновлення країн в умовах сучасних геополітичних викликів, з урахуванням глобальних тенденцій, національної специфіки та перспектив сталого розвитку. Для досягнення поставленої мети було поставлено такі завдання:

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

- проаналізувати вплив сучасних геополітичних викликів на економічну динаміку та стратегії розвитку різних країн;
- визначити ключові моделі та підходи до формування інноваційних стратегій, які забезпечують стійкість економічних систем;
- оцінити можливості адаптації міжнародного досвіду до національних умов країн, що перебувають у стані відновлення після кризових потрясінь.

Матеріали та методи. У даному дослідженні використано комплекс економіко-аналітичних і порівняльних методів, що дозволяє всебічно оцінити ефективність інноваційних стратегій економічного відновлення країн у сучасних геополітичних умовах. Системний аналіз дав змогу визначити ключові чинники, які впливають на економічну стійкість держав із різним рівнем економічного розвитку, а також встановити взаємозв'язки між упровадженням інновацій, структурою економіки та зовнішньоекономічними викликами.

Порівняльний аналіз стратегій розвитку дозволив оцінити різницю у підходах до інноваційного відновлення між країнами з високим, середнім і низьким рівнем доходу на душу населення, а також виокремити успішні практики, що забезпечують більш швидке відновлення після кризових періодів.

Для практичної оцінки ефективності стратегій використовувалися кейси конкретних держав, зокрема, на основі відкритих статистичних даних Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) та інших авторитетних міжнародних організацій. Це дало можливість інтегрувати кількісні та якісні показники в аналіз, оцінити результати економічного відновлення та виявити найбільш дієві інноваційні підходи в умовах геополітичних ризиків.

Крім того, для структурування й узагальнення інформації застосовувалися методи синтезу й узагальнення даних, що дозволило

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

встановити тенденції і закономірності розвитку, а також визначити прогалини у впровадженні інноваційних стратегій у різних економічних контекстах. Висновки, отримані за допомогою цього підходу, забезпечують надійну основу для розробки рекомендацій щодо вдосконалення політик державного управління та стратегій економічного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується зростанням впливу геополітичних чинників як детермінант економічної динаміки. На відміну від попередніх циклів глобалізації, коли домінували ринкові імперативи та технологічний прогрес, нині вектор економічних рішень дедалі частіше визначається політичною логікою безпеки, стратегічною конкуренцією держав і перерозподілом сили в міжнародній системі. Геополітика стає «фільтром», через який проходять торгівля, інвестиції, науково-технологічний обмін, а також регуляторні новації. Унаслідок цього змінюються механізми ціноутворення на ключові ресурси, конфігурація ланцюгів доданої вартості та параметри макроекономічної стабільності. Механізми впливу носять як прямий характер – через руйнування інфраструктури, логістичні бар'єри чи санкційні обмеження, так і опосередкований, відбиваючись на очікуваннях економічних агентів, преміях за ризик, структурі попиту та інвестиційних горизонтах. Взаємозв'язок між глобальною політичною нестабільністю й економічними процесами проявляється в декількох взаємопідсилювальних напрямках (рис. 1).

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Рис. 1. Канали взаємозв'язку між глобальною політичною нестабільністю та економічними процесами

Джерело: власна розробка автора.

У цьому контексті вирізняється низка основних геополітичних викликів сучасності, які системно впливають на економічну динаміку та стратегічні пріоритети розвитку різних країн. Першим серед них є військові конфлікти, котрі безпосередньо руйнують фізичний капітал і людський потенціал, порушують морські, повітряні та сухопутні коридори, підривають довіру інвесторів і трансформують торговельні карти [12]. Уражені галузі зазнають тривалих шоків пропозиції, тоді як суміжні ринки стикаються з ефектом доміно, наприклад, від дефіцитів сировини та комплектуючих до переформатування цінових ніш. Фінансові ринки реагують зростанням ризикових премій, перетоком капіталу до низькоризикових активів, сегментацією доступу до фінансування. Водночас підвищується ймовірність перегляду кредитних рейтингів і вартості зовнішніх запозичень. Для сусідніх і торговельно пов'язаних країн конфлікти несуть непрямі втрати в результаті

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

погіршення умов торгівлі, витіснення з ринків, підвищення витрат страхування та логістики, що в комплексі знижує потенційні темпи зростання.

Другим важливим чинником є санкційна політика та контрсанкції, які стали інструментами геоекономічної конкуренції. Обмеження на експорт та імпорт технологій, енергоносіїв, високоточного обладнання, а також фінансові санкції (відключення від платіжної інфраструктури, замороження активів) фрагментують глобальні ланцюги постачання та прискорюють тенденції «реграціоналізації» торгівлі. Поширюються практики friend-shoring та near-shoring, формуються паралельні мережі розрахунків і логістики, вибудовуються механізми обходу або заміщення критичних вузлів. У короткостроковому періоді це призводить до зростання транзакційних витрат і цінового тиску, у середньо- та довгостроковій перспективі – до переорієнтації інвестиційних потоків, стимулювання імпортозаміщення та локалізації виробництва [13]. Водночас підвищуються вимоги до корпоративного комплаєнсу, управління санкційними ризиками, прозорості ланцюгів постачання та технологічного аудиту.

Третім чинником виступає енергетична криза та боротьба за ресурси, що перетинаються з кліматичним порядком денним і технологічними перегонами. Геополітичні розлами впливають на баланс постачання нафти та газу, надійність трубопроводної і портової інфраструктури, а також на доступ до критичних мінералів, як-от літію, кобальту, нікелю та інших рідкісноземельних металів, необхідних для виробництва електромобілів, акумулювання енергії і відновлюваної генерації. Ринки реагують високою волатильністю й асиметричним ціноутворенням, держави – інструментами стратегічних резервів, цінових стель, довгострокових оффтейк-угод і прискореним розвитком відновлюваних джерел [14]. Для імпортозалежних економік пріоритетом стає диверсифікація маршрутів і постачальників, підвищення енергоефективності та гнучкості енергобалансу; для експортерів

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

– монетизація «вікна можливостей» за рахунок інвестування ренти у модернізацію та декарбонізацію, аби уникнути пастки «втраченої конкурентоспроможності» в умовах зеленої трансформації.

Четвертим чинником є масштабні міграційні потоки з їхніми складними соціально-економічними наслідками. Для країн-реципієнтів міграція, з одного боку, пом'якшує дефіцит робочої сили, розширює податкову базу а підсилює демографічну стійкість, але з іншого боку потребує значних витрат на інтеграцію, житло, освіту й охорону здоров'я, створює виклики для ринку праці на низько- та середньокваліфікованих позиціях, посилює політичну поляризацію. Для країн-донорів домінують втрати людського капіталу та податкового потенціалу, але водночас зростають грошові перекази, формуються транснаціональні мережі підприємництва та знаннєві зворотні потоки, які за наявності відповідної політики можуть трансформуватися у довгострокові вигоди. Стратегічне значення набувають інструменти селективної імміграції, визнання кваліфікацій, програм перекваліфікації і стимулів для повернення, що мінімізують структурні дисбаланси та підвищують продуктивність [15].

П'ятим, але не менш важливим чинником залишаються наслідки пандемії та постпандемічна вразливість глобальної економіки. Хоча шок попиту та пропозиції, спричинений пандемією, поступово згладився, його наслідки проявляються в накопиченій державній і корпоративній заборгованості, зміні поведінкових патернів споживачів, переформатуванні ринку праці (дистанційна зайнятість, автоматизація, перерозподіл навичок), а також у підвищеній чутливості до перебоїв логістики. Під тиском інфляційних сплесків, пов'язаних із відновленням попиту та геополітичними шоками пропозиції, центробанки перейшли до посилення монетарної політики, що підвищило вартість капіталу та посилило ризики для сировинно-залежних і високо закредитованих економік. З точки зору стратегій розвитку, це

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

прискорило інвестиції в операційну стійкість: багатоканальну логістику, цифрову простежуваність поставок, інвентарні буфери, кібербезпеку та регіоналізацію виробничих мереж [16].

На тлі означених викликів постає необхідність розгляду того, як різні країни формують і реалізують стратегії економічного реагування. Вибір підходів значною мірою залежить від рівня розвитку економіки, наявності ресурсної бази, інституційної спроможності та геополітичного становища [17]. Для розвинених держав ключовим вектором стає забезпечення стратегічної автономії у критичних сферах, тоді як для країн, що розвиваються, актуальним стає пошук ніш на регіональних ринках і формування нових партнерських відносин. Держави, які постраждали від воєнних конфліктів або перебувають у зоні дії масштабних санкцій, змушені вибудовувати комплексні моделі відновлення з опорою на міжнародну підтримку та інноваційні технології (табл. 1).

Таблиця 1. Приклади стратегій реагування різних країн на сучасні геополітичні виклики

Група країн	Основні стратегії реагування	Приклади успішних стратегій	Приклади менш ефективних стратегій
Розвинені країни (США, ЄС, Японія)	Диверсифікація енергетичних ресурсів; розвиток відновлюваної енергетики; стимулювання внутрішнього виробництва; інвестиції у критичні технології	США – підтримка «зеленої» економіки (Inflation Reduction Act); ЄС – програма REPowerEU; Японія – стратегія водневої економіки	Надмірна залежність від субсидій, що може створювати бюджетні дисбаланси; повільність реалізації інфраструктурних проєктів
Країни, що розвиваються	Переорієнтація зовнішньоекономічних зв'язків; акцент на регіональні ринки; диверсифікація партнерів	AfCFTA – створення спільного ринку в Африці; RCEP – розвиток інтеграції в Азійсько-	Слабка інституційна спроможність для забезпечення ефективної інтеграції; ризик надмірної

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

		Тихоокеанському регіоні	залежності від одного партнера (наприклад, від Китаю)
Держави, постраждалі від конфліктів	Залучення міжнародної допомоги; інституційні реформи; цифровізація економіки	Україна – впровадження цифрових технологій для забезпечення прозорості та функціонування державних інституцій; відновлення через міжнародну фінансову підтримку	Афганістан, Сирія – відсутність дієздатних інституцій і низька ефективність міжнародної допомоги через корупцію та політичну нестабільність

Джерело: власна розробка автора.

У США, ЄС та Японії акцент робиться на диверсифікації енергетичних ресурсів, розвитку альтернативної енергетики та зміцненні системи енергетичної безпеки. Так, Європейський Союз, переживши критичну залежність від окремих постачальників газу, реалізував програму REPowerEU, спрямовану на розширення інфраструктури для зрідженого природного газу, активізацію інвестицій у відновлювані джерела та підвищення енергоефективності. США, використовуючи власну ресурсну базу, роблять ставку на технологічні інновації і масштабне стимулювання «зеленої» промисловості через механізми субсидій і податкових пільг у межах Inflation Reduction Act. Японія, традиційно обмежена у власних енергетичних ресурсах, акцентує увагу на розвитку водневої економіки, модернізації атомної енергетики та стратегічних партнерствах із країнами Азії і Близького Сходу. Паралельно у цих державах зростає роль політики «інноваційного протекціонізму», яка полягає в стимулюванні внутрішнього виробництва, локалізації технологічних ланцюгів, інвестуванні в критичні технології (напівпровідники, штучний інтелект, біотехнології), що має на меті зменшення вразливості до зовнішніх шоків [18].

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Для країн, що розвиваються, визначальною є потреба у переорієнтації зовнішньоекономічних зв'язків та пошуку нових ринків у регіональному просторі. В умовах санкційної політики та глобальної нестабільності багато держав глобального Півдня активізують участь у регіональних інтеграційних угрупованнях, таких як Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA) або Регіональне всеосяжне економічне партнерство (RCEP). Для них характерна стратегія «регіональної замкненості» економічних процесів, яка передбачає зменшення залежності від глобальних центрів сили та зміцнення внутрішньорегіональних ланцюгів доданої вартості. Особливе значення має диверсифікація партнерів: наприклад, країни Латинської Америки активізують співпрацю з Китаєм у сфері інфраструктури та цифровізації, водночас прагнучи зберегти економічний баланс через взаємодію зі США та ЄС [19].

Найскладнішою є ситуація у державах, які безпосередньо постраждали від воєнних дій або масштабних деструкцій унаслідок санкційних обмежень. Їхня стратегія економічного відновлення має комплексний характер і передбачає, з одного боку, залучення міжнародної допомоги у вигляді фінансування, гуманітарної підтримки, програм відновлення інфраструктури, а з іншого – реалізацію структурних інституційних реформ, спрямованих на підвищення ефективності державного управління, прозорість фінансових потоків і боротьбу з корупцією. Особлива увага приділяється впровадженню цифрових технологій як інструменту швидкого відновлення економічних процесів, а саме розвиток електронного урядування, цифрової логістики й онлайн-торгівлі створює можливість скорочення транзакційних витрат і прискорення інтеграції у глобальні ринки. Прикладом може слугувати Україна, яка у період війни змогла зберегти функціонування державних інституцій через електронні сервіси, а також отримати масштабну міжнародну підтримку завдяки прозорості цифрових платформ [20].

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Таким чином, досвід країн, які постраждали від воєнних конфліктів і масштабних деструкцій, свідчить, що навіть у критично складних умовах можливо формувати ефективні моделі відновлення, спираючись на міжнародну підтримку, інституційні зміни та цифрові інновації. Водночас ці приклади виявляють більш загальну тенденцію, оскільки сучасні геополітичні виклики не лише загострюють уразливість національних економік, але і відкривають нові горизонти для пошуку нестандартних рішень. Саме поєднання кризових чинників і потреби у швидкому відновленні створює своєрідне «вікно можливостей» для формування інноваційних стратегій розвитку, здатних забезпечити стійкість та конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

По-перше, цифровізація та впровадження новітніх технологій у публічне управління, фінансову сферу та виробничі процеси здатні забезпечити якісно новий рівень ефективності та прозорості економічних систем. Використання штучного інтелекту, блокчейн-рішень та інтернету речей відкриває перспективи для зниження корупційних ризиків, оптимізації державних витрат і формування більш справедливих механізмів розподілу ресурсів. По-друге, перехід до «зеленої» економіки й енергетики створює умови для скорочення залежності від традиційних сировинних ринків і, водночас, сприяє формуванню нових секторів зайнятості. Країни, які зможуть використати цей шанс, мають потенціал перетворитися на лідерів у сфері відновлюваних джерел енергії, екологічного машинобудування чи сталого агробізнесу. По-третє, інституційна модернізація та зміцнення міжнародної співпраці в умовах глобальних криз можуть стати основою для залучення інвестицій і масштабної післякризової реконструкції. Тут важливим є вміння інтегрувати локальні ініціативи з глобальними трендами, наприклад, у рамках програм відновлення ЄС, міжнародних кліматичних угод чи ініціатив ООН зі сталого розвитку. Таким чином, «вікно можливостей» полягає у здатності поєднати технологічні

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

інновації, екологічну трансформацію та інституційну гнучкість для створення стійких моделей економічного розвитку. Це потребує стратегічного бачення, політичної волі та готовності держав до партнерства з приватним сектором і міжнародними організаціями. Ті країни, які скористаються цим періодом для інноваційного оновлення, матимуть не лише шанс відновити економіку, але і забезпечити собі конкурентні переваги в новій глобальній архітектурі.

Висновки. Результати дослідження підтвердили, що сучасні геополітичні виклики суттєво впливають на економічну динаміку та стратегії розвитку держав, змушуючи їх переосмислювати традиційні моделі економічного управління. Військові конфлікти, санкційна політика, енергетична нестабільність, масштабні міграційні потоки та наслідки пандемії формують комплексну систему ризиків, які мають як прямий, так і опосередкований вплив на виробничі процеси, фінансові ринки, міжнародну торгівлю та інституційну спроможність держав.

Проведений аналіз продемонстрував, що різні групи країн обирають різні стратегії реагування. Розвинені держави роблять акцент на диверсифікації енергетичних ресурсів, підтримці інноваційних технологій і локалізації критичних виробництв, що забезпечує їм стійкість до зовнішніх шоків та довгострокову конкурентоспроможність. Країни, що розвиваються, переорієнтовують зовнішньоекономічні зв'язки на регіональні ринки, одночасно зміцнюючи партнерства і диверсифікуючи економічні ризики. Держави, які постраждали від конфліктів або масштабних деструкцій, застосовують комплексні моделі відновлення, поєднуючи міжнародну допомогу, структурні реформи та цифрові інновації для відновлення економічної активності та інтеграції у глобальні ринки.

Узагальнення досвіду свідчить про появу унікального «вікна можливостей» для інноваційних стратегій відновлення. Поєднання цифровізації, переходу до зеленої економіки та інституційної гнучкості

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

дозволяє державам перетворювати кризові шоки на механізми зростання, формуючи стійкі й адаптивні економічні моделі. Упровадження таких стратегій відкриває перспективи підвищення ефективності управління ресурсами, зниження вразливості до зовнішніх ризиків і створення конкурентних переваг у нових глобальних умовах.

Список використаних джерел

1. Гетманенко О. О. Економіка війни: вплив сучасних військових конфліктів на економічну динаміку та стратегії розвитку країн. *Економічна наука*. 2025. № 4. С. 90–101. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/73475> (дата звернення: 17.06.2025).
2. Кравчук Н. В. Геополітична та гео економічна фрагментація світу. *Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід* : тези доп. XVI Міжнар. наук.-практ. конф. молод. учених і студ. (Тернопіль, 28–29 берез. 2023 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2023. С. 44–47. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/48918> (дата звернення: 17.06.2025).
3. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. *Національна безпека і оборона*. 2022. № 1–2. 138 с. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf (дата звернення: 17.06.2025).
4. Яровий Т. С. Сучасні підходи та інновації у державному управлінні в Україні: крізь призму регіонального розвитку. *Держава та регіони*. 2024. № 1. С. 144–148. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.1.23> (дата звернення: 17.06.2025).
5. Андрієнко М., Гаман П. Проблеми та перспективи державного управління України в умовах глобалізації економіки. *Науковий вісник*:

Державне управління. 2021. № 1 (7). С. 6–25. DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)-6-25](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)-6-25) (дата звернення: 17.06.2025).

6. Суворов В. П. Трансформація багаторівневого управління на основі глобальних стратегій ЄС та національна стійкість України в умовах гібридних загроз. *Державне будівництво*. 2023. № 2 (34). С. 183–196. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-2-15> (дата звернення: 17.06.2025).

7. Góes C., Bekkers E. The impact of geopolitical conflicts on trade, growth, and innovation. *arXiv*. 2022. URL: <https://arxiv.org/abs/2203.12173> (дата звернення: 17.06.2025).

8. Luo W., Kang S., Di Q. (2025). Global supply chain reallocation and shift under triple crises: A U.S.-China perspective. *arXiv*. 2025. URL: <https://arxiv.org/abs/2508.06828arXiv> (дата звернення: 17.06.2025).

9. Penna C. C. R. Geopolitics and the economics of innovation. Konrad Adenauer Stiftung, 2020. 21 p. URL: https://cebri.org/media/documentos/arquivos/Papers_KAS2020_2_5_EN_Geopolit.pdf (дата звернення: 17.06.2025).

10. Innovation policies under economic complexity / C. Chacua et al. Harvard Growth Lab. 2024. 35 p. URL: <https://growthlab.hks.harvard.edu/sites/projects.iq.harvard.edu/files/2024-09-glwp-234-innovation-policies-under-complexity.pdf> (дата звернення: 17.06.2025).

11. Yan X. The effect of global geopolitical risks on trade openness. *International Review of Economics & Finance*. 2025. Vol. 102. Article 104366. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.iref.2025.104366> (дата звернення: 17.06.2025).

12. Клапоущак Д. С. Щодо міжнародно-правового захисту цивільного населення під час збройного конфлікту. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2023. Т. 2, № 77. С. 294–298. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.2.50> (дата звернення: 17.06.2025).

13. Романюк І. П. Захист цивільного населення в умовах надзвичайної ситуації воєнного характеру в дискурсі державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 13. С. 232–237. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.13.232> (дата звернення: 17.06.2025).

14. Остапенко О., Яценко В. Основні напрями удосконалення функцій і завдань територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки в контексті підвищення ефективності мобілізації в умовах війни. *Національні інтереси України*. № 5 (5). С. 73–89. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2024-5\(5\)-73-89](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2024-5(5)-73-89) (дата звернення: 17.06.2025).

15. Пирога І. С., Пирога М. І. Роль місцевого самоврядування у відбудові в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 77. С. 117–123. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.1.18> (дата звернення: 17.06.2025).

16. Слободянюк Ю. Роль органів місцевого самоврядування у процесі відбудови України в умовах воєнного стану: проблемні аспекти та перспективи публічного управління. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2023. № 31. С. 228–235. DOI: <https://doi.org/10.35432/tisb312024314173> (дата звернення: 17.06.2025).

17. Маковецька І. М., Байдін М. В., Лисаченко О. В. Розробка стратегії виходу українського підприємства на міжнародний ринок бізнесу в сучасних умовах. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2023. № 1-2. С. 40–44. DOI: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2023.120880> (дата звернення: 17.06.2025).

18. Тарасовський Ю. Україна за рік збільшила експорт у грошовому вимірі на 13,4%, у вазі – на 28,8%. *Журнал Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-za-rik-zbilshila-eksport-u-groshovomu-vimiri-na-134-u-vazi-na-288-30122024-25966> (дата звернення: 17.06.2025).

19. Мельник Т. Ю. Особливості виходу українського бізнесу на міжнародні ринки під впливом воєнних ризиків. *Економіка, управління та*

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

адміністрування. 2025. № 4 (110). С. 3–11. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-4\(110\)-3-11](https://doi.org/10.26642/ema-2024-4(110)-3-11) (дата звернення: 17.06.2025).

20. Ривак Н. О. Шляхи реалізації експортного потенціалу України на ринках ЄС. Світове господарство та зовнішньо-економічні відносини. 2021. № 2 (148). С. 69 – 74. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2021-2-9> (дата звернення: 17.06.2025).